

non computantur. Item qui non potest sic agere pœnitentiam, sicut superius diximus, in primo anno erogat in eleemosyna solidos xxiii, pro uno anno in pane et aqua, donet in eleemosyna solidos xxii, et in unaquaque hebdomade unum diem jejundet ad nonam, et alium ad vesperam, et iii quad. in secundo xx solidos, pro tres annos xviii solidos, quod sunt lxiv solidi. Potentes homines pro culpis criminalibus faciunt ut Zacchæus ait: *Domine, omnium bonorum meorum dimidium do pauperibus, et si quid aliquid injusti abstuli, in quadruplum reddam*, et de mancipiis dimittam liberos, et captivos redimat, et a quo die desinat peccare, non desinat communicare, sicut Apostolus ait: *Qui per corpus peccat, per corpus emendat*, hoc est, jejuniis et vigiliis et orationibus ad Dominum, qui conversus fuerit, et omne malum fecit, in effundendum sanguinem in furto, in fornicatione, in mendacio et juramento, et omnibus malis; et postea Deo servire vult usque in finem, iii et ii annos pœniteat, vel quomodo sacerdos judicet. Ipse tamen cogit de medicamento animarum, quo-

A modo suam vel eorum animas salvare valeat in erudiendo, in docendo, sanum sermonem, quod qui bene ministrat, bonum gradum sibi acquirit apud eum qui est super omnia Deus *benedictus in sæcula sæculorum. Amen.*

ITEM DE PRETIO ANNI VEL DIEI.

Primo anno quidam promiserunt quatuor triduanas interveniente una nocte. Alii aiunt, duodecim triduanæ, hoc est, semel in uno mense triduanas quidam dixerunt. Quidam verberibus aut in vigiliis insistendo quatrimum; alii sic, alii vero sic. Pretium autem diei, hoc est agapen, duobus vel tribus pauperibus. Alii totum psalterium, id est, in æstate, in hieme vero, et in verno, vel autumno quinquaginta psalmos; quidam duodecim plagas, vel percussiones, vel plus minus, vel discernat tempora. Quidam in labore alieno, vel inlectendo quadraginta bis desinat, quadraginta ter desinat, cxx sexies desinat, et addetur x, secundo xx, superiori xxx, si labor non sit.

PARÆNETICORUM VENERABILIS BEDÆ OPERUM SECTIO TERTIA, IN QUA CONTINENTUR EJUS CARMINA.

VITA METRICA SANCTI CUTHBERTI EPISCOPI LINDISFARNENSIS.

(Mabillon. Acta sanct. ord. S. Bened.)

PROLOGUS AD JOANNEM PRESBYTERUM.

Domino in Domino dominorum dilectissimo Joanni presbytero Beda famulus Christi salutem.

Dici non potest, dilectissime in Christo domine, in quantum tua charitate afficiar, tuaque (si fieri posset) præsentia semper delecter, tuæ quoque sanctæ dulcedinis, etiam inter longi itineris quod inire cupis angustias, perenni memorie stimulo compungar. Unde tibi vel ad memoriam meæ devotionis, vel ad tuæ peregrinationis levamentum, beati Cuthberti episcopi, quæ nuper versibus edidi, gesta obtuli. Absque ulla enim dubietate confido quod tanti viri comitatus multum felicitatis conferat. Nam illius et mœrentem dulcedo consolatur affabilis, et desidem compunctio cordis fervens excitat, et periclitantem intercessio firma defendit. Scire autem debes, quod nequaquam omnia gesta illius exponere potui; quotidie namque et nova per reliquias ejus aguntur, et vetera noviter ab his qui scire poterant indicantur. E quibus unum est, quod in me ipso, sicut jam tibi dixi, per linguæ curationem, dum miracula ejus canerem, expertus sum. Si vero vita comes fuerit, et nostræ dispositioni superna voluntas favendo annuerit, spero me in alio opere nonnulla ex his quæ prætermiseram memoriæ redditurum. Obsecro cum ad limina beatorum apostolorum, Deo protegente, perveneris, pro me intercedere memineris.

CAPUT PRIMUM. Proœmium.

Multa suis Dominus fulgescere lumina sæclis
Donavit, tetricas humanæ noctis ut umbras
Lustraret divina poli de culmine flamma.
Et licet ipse Deo natus de lumine Christus
Lux sit summa Deus, sanctos quoque jure lucernæ
Ecclesiæ rutilare dedit, quibus igne magistro
Sensibus instet amor, sermonibus æstuet ardor,
Multifidos varium lyncnos qui sparsit in orbem,
Ut cunctum nova lux fidei face fusa sub axem
Omnia sidereis virtutibus arva repletet.

Roma Petri Paulique jubar mirata gemellum.
Gaudet apostolicis semper victura tropæis.

C Ast Asiæ lucem verbis serit ore Joannes,
Hauserat e Domini quæ pectore mystica ructat.
Bartholomæus Eoa volat per regna triumphans,
Indomitosque armis lingua domat inclytus Indos.
Tu quoque Niliacos componens, Marce, furores,
Sicca evangelicis satias de nubibus arva.
Africa Cypriani dictis meritisque refuget,
Spernere delicias fuso qui sanguine suasit.
Pictavis Hilario multum radiata magistro,
Discutit annorum vera jam luce tenebras.
Constantinopolim Chrysostomus ille Joannes.
Aurato nitidæ lustrat fulgore loquelæ.
Nec iam orbis contenta sinu, trans æquora lampas

Spargitur effulgens, huiusque Britannia consors
 Temporibus genuit fulgur venerabile nostris,
 Aurea qua Cuthbertus agens per sidera vitam,
 Scandere celsa suis docuit jam passibus Anglos
 Hunc virtutis honor jam primo a limine vitæ,
 Ætheriamque decus signis comitatur apertis.
 Cujus cuncta licet nequeam, tamen ultima malim
 Commemorans operum vestigia tangere versu.
 Quis pateant interna sacræ fundamina mentis.
 Tu, rogo, summe, juva, donorum Spiritus auctor :
 Te sine nam digne fari tua gratia nescit.
 Flammivomisque soles dare qui nova famina linguis,
 Munera da linguæ, verbi tua dona canentis.

CAPUT II. *Quomodo puer Dei Cuthbertus per infantem
 sit prædicto episcopatu admonitus.*

Alma Deo chari primo cælestis ab ævo
 Vita micat, famuli lator quem muneris alti
 Vera vocat Christus speciali ad gaudia dono,
 Aurivagasque feri pompas contemere sæcli,
 Corque polo stabilire docet, quem denique dulci
 Prima magisterio per tempora dirigit ævi,
 Quandoque provectum sublimibus inferat astris.
 Forte vago gracilis dum gramine luderet ætas,
 Intererat vacuis simul indoles alma palæstris,
 Subque levi ætas sumpsit luctamine palmas.
 Sed Dominus digno puerilia sensa magistro
 Correxit; tenero nam de grege parvulus infans
 Viribus admonuit dubiis ne fidere mallet,
 Et festina brevi consumere tempora luxu :
 Sed stabilem Domini mentem firmaret amore.

At puer infantis risit sacra famina nolens,
 Octennis trinum despectus habere magistrum.
 Qui gemit, et luctu faciem perfundit amaro.
 Solvitur in lacrymas luctus, cunctique vicissim
 Unius incertos satagunt abstergere fletus :
 Nec valere tamen solatia raptâ novari.
 Hunc pia complexum Cuthbertus ad oscula mulcet,
 Obsecrans siccare genas, deponere luctus.
 Excipit et mœsto justas de corde querelas :
 Quid te, chare, levi subdis per inania ludo,
 Quem Deus ætherio sublimis honore sacravit,
 Præficiens populis, cœli quibus atria pandas?
 Ingenuum stadio nunquid concurrere servis
 Fas erit, aut vulgi antistes similabitur actis?
 Linque tuis ergo tam dissona frivola factis,
 Devotusque Deo sacrum conjungere pectus.

Hæc ait, et pueri grandævum in pectore sensum
 Spiritus instituit cunctum comes almus in ævum.
 Nec mirum, infantes mysteria pandere Christi,
 Lactentumque sacer repleat si viscera flatus,
 Qui facit humanas asinam reboare loquelas.

CAPUT III. *Quomodo genu dolente claudus effectus
 sit, et angelo medicante curatus.*

Parvulus interea subitî discrimine morbi
 Plectitur, atque regit vestigia languida pino.
 Cuique die quadam sub divo fessa locasset
 Membra dolens solus mitis puer, ecce repente

* Id est leporibus : nam leporum ossa mederi ti-
 biarum morbis aiunt.

A Venit eques niveo venerandus tegmine, necnon
 Gratia cornipedi similis, recubumque salutat,
 Obs-equium sibi ferre rogans. Cui talia reddit :
 Obsequiis nunc ipse tuis assistere promptus
 Vellem, ni diro premeretur compede gressus.
 Nam tumet ecce genu, nullis quod cura medentium
 Tempore jam multo valuit mollire lagonis *.
 Desiit hospes equo, palpat genu sedulus ægrum,
 Sic fatus similæ nitidam cum lacte farinaum.
 Olla coquat pariter ferventi.....
 Hocque istum calido sanandus inungue tumorem.
 Hæc memorans conscendit equum quo venerat, illi
 Calle domum remeans. Monitus medicina secuta est,
 Agnovitque sacer medicum venisse superni
 Judicis a solio summo, qui munere clausos

B Restituit visus piscis de felle Tobie.

CAPUT IV. *Quomodo ventis oratione mutatis, rates
 in Oceanum delapsas revocaverit ad litus.*

Hinc sacra majori firmatus robore corda,
 Celsithronum didicit precibus pulsare Tonantem.
 Est locus insignis fluvii super ostia Tini,
 Eximio jam tunc monachorum examine pollens :
 Qui veherent dum ligna feri per terga fluenti,
 Fluminis et venti subito feriuntur ab ictu.
 Quinque fuere rates, rapido quæ gurgite cunctæ
 Oceani cavum pronæ labuntur in æquor.
 Jamque oculis abstracta procul, velut aliger undis
 Mergulus innaret, paret per cærulea puppis.
 Egredditur fraterna cohors, et poplite flexo
 Æthera suscipiunt, vitam, pacemque precantes.

C Servatur sed hoc [F. hæc] puero victoria ^b lecto,
 Qui tum forte aliæ jam stabat in obice ripæ,
 Vulgus et innumerum grandisque caterva ridentum,
 Gaudia nam reprobis sunt tristia fata proborum.
 Noxia, qui dixit, linquamus gaudia, fratres,
 Condoleamus et his quos verbera mœsta fatigant ;
 Vel Dominum potius, qui flabra creavit et undas,
 Oremus, dignetur iter donare salutis.
 Rustica sed justis dissentit turba suadellis ;
 Ille genu flexo vultu mox presserat arva :
 Mutantur venti, ratibusque in littora jactis
 Erubuit lætum viso pro numine vulgus,
 Glorificatque Deum, firmet qui vota suorum.

CAPUT V. *Quomodo cum pastoribus positus animam
 sancti Ædani episcopi ad cælum ferri ab angelis
 aspexerit.*

D Hæc inter, teneros lætis dum collibus agnos
 Pasceret, ecce vigil nocturnis cernit in hymnis,
 Ignea sidereis fulgescere castra manipulis,
 Atque polis sanctum rutilæ per gaudia pompæ
 Ferre animam, sociisque sopor quos presserat infit :
 Heu ! miseri lento premimur qui pectora somno,
 Cernere nec vigilum cœlestia facta meremur.
 Pervigil en modico magnalia tempore * crevi
 Tanta Dei, bifores portæ reserantur olympi,
 Inditur ætheriæ felix qua spiritus aulæ
 Angelicis comitatus ovans, qui sidera flammis

^b Id est, electo.
 * Id est, asperi.

Transit, et Altithronum gaudet modo visere Regem. A
Antistes fuit iste reor, plebisve sacratæ,
Summus in arce nitens, comitum quem flammea tantis
Excipit æthra choris, lucisque ad lumina vexit.

Discite, pastores, vigili tutamine mandris
Insidias noctis, furvosque cavere leones,
Vobis ut angelicæ pateant sacra carmina laudis,
Bethleaque Deum cernatis in arce potentem.
Hæc memrans trepidas socio sub pectore laudes
Accendit, miranda fides rerum. Ædanus ille
Tempore decessit Domini orans lætus ad aulam.

CAPUT VI. *Quomodo idem Ædanus tempestatem nau-
tis prædicens, oleum quo militaretur dederit.*

Gesta sacerdotis hujus veneranda per orbem,
Et doctrina nitet, memori narranda relatu.
Tangere sed breviter exemplis sufficit unum.
Presbyter undisoni quidam vada cærule ponti
Scandere jussus, adit simplex oracula vatis,
Seque suosque rogans precibus tutarior almi.
Antestes cui celsus ait: Petis æquor ut altum,
Obvius adverso insurget Septentrio flatu,
Venti sed fremitus, tempestatesque sonoras
Chrismate quod dederim promptim lenire memento.
Unguine tunc sumpto nautæ præpinguis olivæ,
Æquora conscendunt, velique patentibus alis
Sulcabat media puppis securam profundum.
Cum subito gravis instat hiems, furit undique pontus,
Tardans abreptæ vestigia cœpta carinæ.
Immisso tandem pinguis medicamine guttæ,
Mansuefacta ferros componens unda tumores
Pandit iter lætum. Virtus sic una gemello
Effulget radio; dictis qui tristibus ante
Terruerat, prompto relevat solamine mœstos:
Quique prophetali præfatur mente futura,
Ipse elementa suis refrenat turbida jussis.

CAPUT VII. *Quomodo Cuthbertus, iter faciens, cibum
caballo indice repererit.*

Rursus casta Deo Cuthbertus pectora plenus,
Ingrediens ^a itiner, pluvio concluditur Euro,
Frigora quasque volans percurrit sidera nimbus,
Divertitque rigens veteris sub tecta tabernæ,
Condidit pecorum qua sola per avia custos,
Parieti et adnectit quo venerat ipse caballum.
Exspectansque udos Dominum componere flatus.
Divinis horam dum sacrat laudibus almus,
Cernit equum subito ipsius decerpere morsu
Tecta casæ, senique fluunt in fasce cadentis
Mista pio juveni summo convivia dono:
Qualia siccato meruisti gramine quondam
Flammeus ætherias vates qui scandis ad auras.
Ergo sacer calidi panis, carnisque superna
Jam dape postus agit grates, positisque procellis
Carpit iter gaudens Christo comitante serenum.

^a *Itiner ac iter promiscue hic usurpat Beda. Plau-
tus (Mercat. act. 11, sc. 2), Lucretius (In vi), Mani-
lius (Lib. 1), aliique veteres, apud Vossium, in Ety-
mologico memorati, usurparunt. Lege Nonium Mar-
cellum (De mutata Declinatione).*

CAPUT VIII. *Quomodo angelum hospitio recipiens
dum panem quærit ministrare terrenum, cælesti ab
eo remunerari meruerit.*

Hinc majora petens monachis Hrypensis, almus
Corpore, mente, habitu factisque adjungitur; et mox
Ponitur hospitibus famulus, justoque libenter
Subditus obsequio, celsæ de mœnibus aulæ
Cernere promeruit gaudens, et pascere civem.
Hospitiis hic habitum mediæ sub tempore brumæ
Advenit, Vatisque humili de more receptus,
^b Aptos abluit sacros, quique algida blando
Palmarum acclinis mulcet vestigia fotu;
Subnixusque rogat dignetur ut usque morari,
Defessus lætis dapibus quo membra noverat,
Ne frigusque famesque nivosaque flabra Decembri
B Ingement itiner longo sub calle rigentis,
Qui matutinis advenerit algidus auris.

Atque reluctantem, summi per regna Tonantis
Adjurans, tandem sistitque famemque repellit,
Digreditur cupiens panem deferre calentem,
^c Hesternæ quod tantum superessent fragmina cœnæ.
Convivam rediens quærit, sed nulla vivantis
Signa pedum niveo quoquam conspexit in arvo.
Interiora petens roseo nidore referta
Repperit hæc, mirum dictu! pariterque tuetur
Tres inibi e nitido fulgentes polline panes,
Talia dum pavido Cuthbertus pectore fatur:

Cerno quidem, ætheria descenderat hospes ab aula,
Cognatisque levis se reddidit aliger astris,
Pascere, non pasci veniens, et ferula portans,
C Qualia non surgunt nostræ de germine messis.
Lilia nec caudent, nec sic rosa fulgida fragrat,
Nostraque manni fluo spernuntur mella sapore.
Non hæc ergo meus tosto de viscere fornax,
Sed, paradise, tuus gignit sacra munera fructus.
Nec mirum nostras dives quod respuit escas,
Perpetuum vitæ fruitur qui pane per ævum.

Nam vir mente Deo devotus, et ore jocundus,
Sanctificos Patrum Domini sub laudibus actus
Commemorare solens, proprios quoque sæpius infert,
Egerit ætherio tantum quos teste triumphos.

CAPUT IX. *Quomodo animalia maris, in quo pernorum
oraverat, illi regresso præbuerint obsequium, et fra-
ter qui hæc videbat, præ timore languescens, ejus sit
oratione recreatus.*

D Interea juvenis solitos nocturnus ad hymnos
Digreditur, lento quidam quem calle secutus,
Illius incertos studuit dignoscere gressus.
Ad mare deveniunt: collo tenus inditus undis
Marmoreo Cuthbertus, agit sub carmine noctem,
Egreditur ponto, genibusque in littore fixis,
Expandit geminas simplex ad sidera palmas.
Tum maris ecce duo veniunt animalia fundo,
Vatis et ante pedes fulva sternuntur arena:
Hinc gelidas ^d villu, flatuque foventia plantas,

^b Forsan, *artus*.

^c Beda pronuntiasse videtur *sternæ* pro *hesternæ*,
eum ad modum quo quidam *Spania* pro *Hispania*.

^d *Villis*.

Æquoreum tergunt sancto de corpore frigus :
 Supplice tum nutu sese benedici orant.
 Qui parens votis, verbo dextraque ministris
 Impendit grates, patriasque remittit ad undas,
 Ac matutino tectis se tempore reddit.

Hæc comes ut vidit, percussus corde pavore,
 S mianimem curvo flatum trahit abditus antro.
 At revoluta dies noctis cum pelleret umbras,
 Æger adest vati supplex, genibusque volutus
 Se poscit Domino prece commendare profusa,
 Inciderit mœstam subito quod pondere noctem.
 Num nostrum et speculis, dixit, tentando latenter
 Lustrabas itiner? sed nunc donabitur error
 Jam tibi poscenti, retices si visa quousque
 Decedam mundo. Summique exempla magistri
 Exsequitur, misso renovans qui lumine cæco
 Præcipit auctorem reducis celare salutis.
 Tum prece languorem pellit, culpamque relaxat.
 Inque dies meritis crescendi summa Tonantis
 Gratia testis adest : pandunt miracula mentem ;
 Jamque prophetalis stellanti e culmine virtus
 Candida præritulo irradiat præcordia flatu.

CAPUT X. *Quomodo nautis tempestate præclusis serenum mare ad certum diem prædixerit, et orando cibos impetraverit.*

Pictorum interea puppi defertur ad oras,
 Sed reducem rigido tardant freta clausa Decembre.
 Cunque fames, frigusque, marisque pericla furentis,
 Nubila cum tonitrus, cum grando, polique micantes
 Externo trepidos quaterent sub littore nautas,

Venerat alma dies, natus qua corpore signis
 Enituit Christus cœlorum gloria terris.

Ille, ut erat placidus, blando sic pectore fatur :

Quid, rogo, tanta tenet nostras ignavia mentes,
 Tam fera quin ullo scindamus vincula nisu?
 Cernitis æquoreo canescat ut aggere tellus,
 Aer aquas manat, glacies mare, nox tegit æthiram ;
 Corda fame tabent, hominumque juvamina desunt.
 Ergo Deum restat precibus pulsare supinis,
 Rubra suis quondam pelagi qui limina pandit,
 Nube domum, nimbo panem dat, pocula saxo,
 Noctis et horriferas flamma duce discutit umbras.

Tanta dies præsens cujus de munere dono
 Promeruit, quaterna magi thesaura ferentes,
 Mortalem, Regeinque, Deumque tuentur et orant ;
 Quo lavat ipse suo Dominus baptismate mundum,
 Clausa diu reserans credentibus æthera sæclis ;
 Dulcia quo fontes flagrant de gurgite vina,
 Munere deque rubent Domini per pocula lymphæ :
 Sic quoque nostra Deo remeant duce prospera, credo,
 Illum si rogatans firmet fiducia pectus.

Hæc ubi dicta, freti socios sub littore sistens,
 Suerat ubi vigilis supplex jam ducere noctes,
 Ceu decisa videt piscis tria viscera frusta,
 Et genibus Dominum positus veneratus adorat,
 Laudibus accumulans fidei venerabile donum.
 Tot * superant, vates, convivia solibus, inquit,
 Conditor æquavit ; quibus actis, æquora placans

A Navigero patrium nos calle reducet ad arvom.
 Tum laribus torrent epulas, gratesque gèrendo,
 Exhibita triduo recreant dape cœlitus artus,
 Quæ nova mellito testantur dona sapore.
 Jamque die quarto lætis cessantibus austris
 Blanda salutarum capiunt trans æquora portum.

CAPUT XI. *Quomodo, iter faciens, aquila ministra, viaticum et percepturum se esse prædixerit et percepit.*

Inde sacerdotis meritoque graduque potitus
 Tendebat populos vitæ renovare fluentis.
 Forte vitæ comiti, sed præcius ipse futuri,
 Fare sodalis, ait, quo fercula sumere mens sit?
 Hæc et ego, dixit, dubio sub pectore mecum ;
 Prædica non tulimus vasis, domus hospita non est,

B Jejuni fessique itiner complere nequimus.
 Respondit senior : Domino si fidere discas,
 Providet ille dapès, vatem qui pascere corvos
 Jussit. Jam aspectas aquilam vaga flabra secantur?
 Nos valet hac etiam Omnipotens satiare ministra.
 Dumque iter inceptum peragunt, venere sub annem,
 Et volucrum rubro quæ celsa sub axe volarat
 Marmoris in ripa residere tumentur. At altus,
 Cernis, ait vatis, nostram super æquora servam?
 Curre rogo, et Dominus misit quæ munera defer.
 Attulit at piscem ; medium secat, atque ministra
 Parte famem pellit, firmant sua pectora parte.
 Utque viam superant jussis lymphisque salutis
 Pandit iter populis, cœli per regna vocandis.

CAPUT XII. *Quomodo prædicans populis phantasti, cum subito ignem diaboli et præviderit venturum, et venientem exstinxerit.*

Tempore non alio pandens cœlestia terris,

Impia jam pulchre ludibria prodidit anguis.

Namque repente sacris immiscet talia dictis :

Panduntur quoties vobis mysteria regni,
 Cor decet attentum sensusque adhibere benignos,
 Ne vaga pestiferi laudat [lædat] vos aura cheydrî,
 Qui sacra perversus conamina vertere nitens,
 Gaudet vel modica turbari nube fideles,
 Ut nos alloquio Regis visuque superni
 Abducat fallax vilis quasi servulus hostis.

Hos inter monitus vacuo de fomite surgens
 Vicinas rapit ignis edax sine viribus ædes ;
 D Quaque faces volitant, ventus juvat, it fragor astris,
 Exsilit elusum trepido phantasmate vulgus
 Festinum, ignivomis unda succurrere tectis.
 Nescia sed fuis fallacia cedere lymphis,
 Ipsa sui levitate perit, patriasque sub umbras
 Pompa redit, vanusque vagis dolus abditur antris.
 Confusi rediere domum ; veniamque precantes
 Exorant proni vatem, fragilesque superbi
 Se gaudent agnosce dolos ; ac tela tyranni
 Spiritus exstinxit, sacri quæ præscia virtus.

CAPUT XIII. *Quomodo flammam cujusdam domus ardentis oratione restinxerit.*

Quin etiam veri flammis crepitantibus ignes

* Id est, superant.

Arida diriperent tecti dum culmina quondam,
Incubuit precibus ventosque laresque retorquens
Voce pericla fugat, juvenum quæ dextra nequibat.
Nec mirum vati fragilem cecisse caminum,
Igniferis Satanæ qui spicula torta pharetris
Ætherio suerat umbone relidere Christi.

CAPUT XIV. *Qualiter dæmonium ab uxore cujusdam
necdum adveniens ejecerit.*

Vir venit ad procerem, trepidisque precamina sup-
[plex

Vocibus ingeminat. Lethi sub limine conjux
Chara jacet, jam artus sensu fugiente rigescunt;
Vita tremens tantum sub pectore fervet anhelò.
Mitte, precor, Christi modo qui mysteria portet,
Spiritus ante fugat quam pallida membra relinquat.
Dumque parat jam a vatis iter quem mittat in istud
(Tempore namque fuit Lindisfarnensis in illo
Præpositus cellæ), secreto numine discit
Non lethi commune genus, sed dæmonis atri
Sævitiâ misere diris incumbere pœnis.

Se magis exhibuit, subeunt iter, ecce repente
Solvitur in lacrymas ductor, et pectore tristi
Sedulus horrescit veniens, ne vatis amatam
Dilectamque diu vesano corda furore
Pressam si cernat, prisæ suspicio vitæ,
Surgat, et antiquam lædat nota improba famam.
Namque ministeriis assistere sedula vatis

Consuerat, bibulasque aures præbere docenti.
Ile pio tetricas relevat solamine curas.

Quid gemis, et taciti liquefactus ab igne camini
Ablueris tristi jam pectoris indice lymphæ?
Anne putas adeam charæ cum tecta sodalis,
Illam posse capi nexu bacchante chelydri?
Vinci qui crebris solitus conflictibus, et nunc
Victrici fidei gladio superabitur hostis.

Femina quin potius venientibus obvia nobis
Isras excipiet sanæ jam mentis habenas.

Dicta fiunt: venere domum, fugit efferus anguis,
Occurrit mulier sospes, dextraque prehensens
Frena, rogat valem descendere adireque tecta
Dignetur famulæ, pandens nova dona salutis,
Ejus ad adventum fugiens ut cesserit b hydros.

CAPUT XV. *Qualiter anachorism meditatus, apud
Lindisfarnenses monachos vixerit.*

Talia mirantum fragili ne laude supernæ
Cœlestis excors famæ foret, abdita mavult
Secreti lustrare Deo, quo teste valeret
Laudis ab humanæ liber munier aura,
Cunq̄ue sui primo jussis antistitis actus
Fratribus exemplo virtutis pandere callem.
Fit monachis socius, quos Lindisfarnea glauci
Insula clara maris refluxis circumluit undis,
Inque brevi qua plura nitens per signa coruscus
Erigit innumeros pulsus languoribus ægros,
Hostis et atra crucis rutilo fugat arma tropæo.

^a Sic passim Beda vatis in recto usurpat, etiam
ubi non cogit metri necessitas, ut infra, cap. 47.

^b Hydros.

A Quæ facie quamvis absens, sed pectore præsens
Conterit, et sædo Christi domum ab hospite mundat.
Internam quid enim coner describere vitam?
Quam dulcis sermone, gravisve actibus, et quam
Accensam lacrymis c acuarit ad athera mentem,
Cum decus externum puri sit pectoris index!

CAPUT XVI. *Qualem sibi in insula Farne pulsus dæ-
monibus habitationem fecerit.*

Tandem Farne petit senior, cupitisque potitus
Sedibus, indigenas patria fugat impiger atrox,
Illa prius nam horrens larvalibus insula flabris
Arcebat humana minis consortia cæcis.
Quam Domini mox servus adit; cruce territus atrox
Turbo fugit per inane vægi quasi portio fumi.
Illa serena tenens pereunte tyrannide regna,
B Terrestri ætheriam sacer aggere condidit urbem,
Atque humiles celsis statuit sub mœnibus ædes.
E quibus astriferum tantum asperare cacumen
Possset, et a celso secretum Rege tueri.
Ilæc et ut in cunctis divina patesceret almi
Virtus, missilibus firmavit mœnia saxis,
Vix quæ bis terni cervice subire potentes,
Ille sed asportans muris imponere solus
Sufficeret, summi dextra comitante Tonantis.

CAPUT XVII. *Qualiter precibus aquam de arida pro-
duxerit, qui etiam bibendo quondam aquas in vina
convertit.*

Fontis inops fuerat locus hic, sed sanctus amœnorum
Excudit insolita precibus dulcedine lympham.

C Hæc sacri media Cuthberti nata sub aula
Præbet adhuc cunctis suavem potantibus haustum.
Nec mirum hoc Domini famulum potuisse mereri,
Qui quondam saliente sitim dum pelleret unda,
In mœracum latices valuit convertere nectar.

CAPUT XVIII. *Qualiter a messe quam sua manu se-
verat volucres abegerit.*

Quique suis cupiens victum conquirere palmis,
Incultam pertentat humum proscindere ferro,
Et sator edomitis anni spem credere glebis.
Dumque seges modico de semine surgeret ampla,
Tempus adest messis, rapidæ sed forte volucres
Flaventes prædare senis nituntur aristas.

Talia qui placidus sævis prædonibus infit:

D Quid, precor, illicito messem contigitis ausu,
Quæ vestro sulcis non est inserta labore?
Pauperies an vestra meam transcendit, ut istud
Incurvam merito falcem mittatis in æquor?
Quod si forte Deus jubet his instare rapinis.
Non veto; sin alias, vos finibus indite vestris.

Dixerat, et cessit mox plumea turba, nec ultra
Militis audebat Domini jam lædere d jura,
Quem potius dulci pacis quasi sædere nexu
Unanimemque sui generis redamabat amicum.
Nam teneras ceu pastor oves hanc ipse gerebat.

^c Al., *levavit.*

^d Forsan, *rura.*

CAPUT XIX. *Qualiter corvi noxam quam viro Dei A intulerant, precibus et munere purgarint.*

Discindunt corvi nigro sub crimine pactum,
Effringuntque domus, ruptoque e culmine culmos
In propriæ gaudent transferre cubilia prolis.
Hos vatis cessare monet; spretisque suadelis,
Hospitium fratrum quid (ait) laceratis? abite,
Hujus et extorres patriæ durate per ævum.
Dixerat, et tristes abeunt, triduoque peracto
Alter adest vati, pedibusque volutus et alis
Lugubre sparsis veniam reditumque precatur.
Patrata qui pace redit, sociumque revisit.
Tandem ambo veniunt alacres, adipemque suillam
Secum digna ferunt voti dona, unguine cujus
Calciamenta pius mollire valeret, et exin
Innocuo condunt illic sua tecta paratu.

Quid fera prætumido cervice superbia ferves?
Cerne viam corvi, et cæcum depone furorem,
Qui precibus noxam fletuque et munere purgat.
Nec pudeat vitæ volucrum de pectore formam
Sumere, cum moni at Sapientiæ: Respice calles
Quos formica terat, sen-umque addisce sagacem.

CAPUT XX. *Qualiter ejus necessitatibus etiam mare servierit.*

Quid referam æquoreas justo famularier undas,
Obsequiumque illis elementa impendere, qui se
Imperiis subdunt devota mente supernis.
Namque suis casulam structurus ibi usibus aptam,
Quam a bases a ponti fulciret parte, rogabat
Conveniens operi fratres adducere lignum.
Qui obliti rediere, maris sed proximus æstus
Attulit; et, mirum dictu! jam limine in ipso
Quo fuerat corde illius, fundamina tecti
Pandere deposuit, hominumque obliviam pontus
Increpat, et nautas sua concutit unda pudore.

CAPUT XXI. *Quomodo multis ad se venientibus monita dans salutis, fragiles exposuerit antiqui hostis insidias.*

Fama citat multos vatis pia quærere dicta,
Et bibulas adhibere sonis cœlestibus aures,
Quos varia cordis fessos a clade levarct.
Mitis at ille sacro renovans solamine mœstos,
Gaudia summi poli cunctis fluxosque caduci
Memmorat luxus sæcli, variasque malignum
Tendere decipulas, Domini qua nudus amore
Labatur misere sensus; sed tela fidei
Perrumpant vacuas nullo discrimine fraudes.

Me quoties, inquit, celsa de rupe nefandi
Præcipitem mittunt! quoties ad pectora saxa
Acta rotant! nullo noceor sed hostis ab ictu,
Credite, nec læsit summas offensio plantas,
Nec modicus saltim tetigit præcordia terror.
Nec quasi summa meæ stupeatis culmina vitæ,
Blanditias quod ego luxu fallente superbas
Calce terens, Domino cupiam secretus adesse.
Arctior est monachi, quæ semper subdita jussis
Vita sub imperio servit devota parendi,

^a Al., basis.

^b Superest.

Excubiasque, famemque, preces, manuumque laborem,
Ad votum gaudens proni frenare regentis.
Me quorum multos vitæ per culmina novi,
Perque prophetalis radios præire sophiæ,
Boisilus e quibus est Mailrosi gloria cœtus,
Quem totam memini quondam mihi pandere vitam,
Quæ me venturi restabat in ordine sæcli.
Unius et solum ^b superat sententia verbi,
Quam cuperem nunquam, faciat Deus arbiter orbis.
Hæc sacer aiebat senior, quia præsciis ipsum
Pontificem aliloquo prædixerat ore futurum.

CAPUT XXII. *Prophetia ejusdem de vita Ecgfridi regis, et episcopatu suo.*

Cumque piæ cuncti gauderent visere vatem,
Ejus et oratu cordis componere fluctus;
B Ecce alios inter signis solumibus acta
Regia ^a virgo venit, regis quæ sponsa perennis
Virgineos, paradise, tui sub gaudia regni
Mater casta choros generat, vatemque precatur
Dignetur famulam monitis firmare supernis.
Annuit, et, pelagi superato gurgite, puppi,
Progreditur, dictisque illam dum affatur amicis
Femineis subito rogat sic anxia curis.

Jam claret meriti te præ fulgore nitentis
Præscia venturis intendere lumina sæclis.
Dic ergo, adjuro summi per regna Tonantis,
Ecgfridus imperium quod sit recturus in ævum?
Vera cui dubio pandit sermone prophetae.

Regna vocas longæva virum, quæ quamlibet annis
C Centenis extenta, brevi claudentur in hora,
Et nihili unius luxus reputabitur anni,
Mors ubi languentes diffunditur atra per artus.

Quæ gemit, et lacrynis præsagia tristia deslens,
Quem, rogo, linquet, ait, regni qui sceptrum gubernet,
Cum fratre et nato careat? Cui talia vatis:
Cernis ut hoc pelagus late vaga regmina fundat?
Forsan et hæc inter Dominus sibi servat, et hujus
Qui regat imperii lectus moderator habenas,
Ecgfridus utque tibi fratris neclatur amore.

Audet adhuc simplex virgo pulsare prophetem:
O variis hominum flunduntur pectora curis!
Pars ^d nanteo gaudet mortalis culmine pompæ.
Pars cupiens gazas luxu populante fugaces
Pauperiem nullo deponit sine perennem.

D Tu licet oblatum mundi contemnens honorem,
Vilibus et mavis secretus condier antris.
Pontificis summi quamvis potiundus honore,
Quo nil nostra gerit merito sacratius ætas.
Non ego, respondit, dignum me tanta subire
Culmina, jam fateor Domini sed dextera nullis
Effugitur cœli terræve marisve latebris.
Qui si tanta gradus jubeat me pondera ferre.
Credo brevi laxet, transacto et forte duorum
Curriculo annorum absolver, rursusque adunatis
Gaudens secretis reddar. Sed tu quoque nostrum
Ælfleda colloquium perpes reticere momento,
Absolver donec vinculis et carcere carnis.

^c Elfredis, infra.

^d Sic antiqui, recte.

Nec mora, veriloqui complentur in ordine dicta.
 Ecclesiæ jussis, precibus, lacrymisque coactus,
 Vatis et ipse genas luctu perfusus amaro,
 Dulcibus extrahitur latebris, populisque regendis
 Prælicitur, modio lateat ne tecta lucerna,
 Sed jubar a'ticomum Domini diffundat in ædem;
 Ecclesiam gemino qui rexit episcopus anno,
 Et priacis properavit ovans se reddere a lustris.

Utque satis fieret vatis per singula dictis,
 Sol magnum explevit solitis sub mensibus annum,
 Pictorum infesto dum concidit Ecgridus ense,
 Et motus in regni^b frater successit honorem,
 Scottorum qui cum versatus^c in incola terris
 Cælestem in tanto spirabat corde sophiam.
 Nam patriæ fines et dulcia liquerat arva,
 Sedulus ut Domini mysteria disceret exsul.
 Hujus nunc Tyrio venerabile pignus in ostro
 Jure datas patrio sceptri jam tractat habenas.
 Utque novus Josia fideque animoque magis quam
 Annis maturus, nostrum regit inclytus orbem.

CAPUT XXIII. *Quomodo in episcopatu monasticam non deseruit vitam.*

Ergo sacerdotis summi fastigia nactus,
 Mente manu fulget Cuthbertus et ore coruscus,
 Commissosque greges precibus monitisque tuetur.
 Pauperibus qui dives, inops sibi, blandus amaris,
 In turbis monachus; neque enim vel teguina sucta,
 Arida vel eremi mutari fercula curat.
 Virtutum titulis auget miracula mentis,
 Quæ lyrico liceat cursim contingere plectro,
 Ne potior lassus generet fastidia versus.

CAPUT XXIV. *Quomodo uxorem comitis per presbyterum suum aqua benedicta sanavit.*

Doctor ubique pius cælestia dona ministrans,
 Per comitis tulit arva gradus, quem languida conjux
 Tristabat perpessa luem lethoque propinquans.
 Alma salutiferæ cui vatis munera lymphæ,
 Presbytero famulante, dedit, tabemque removit:
 Moxque illi obsequium præbebat femina sospes.

CAPUT XXV. *Quomodo puellam chrismate prænuncium a dolere capitis laterisque curavit.*

Tempore non alio laterali tacta dolore
 Virgo premebatur, capitisque gravedine fessa,
 Ægra diu genuit: sacro quam chrismate tinctam
 Antistes rediviva novat per dona salutis.

CAPUT XXVI. *Pane a viro Dei benedicto sanatur infirmus.*

Vir pater ipse domus morbo depressus acerbo
 Cogit amicorum suprema ad fata cohortes.
 Conveniunt plures: cui forte ibi protulit unus
 Quem sibi quondam almi doctoris dextra roganti
 Sacrarat dederatque pio pro munere panem.
 Intingunt lymphis potandum, suscipit æger,
 Moxque medelifero morbi cessere sub haustu,
 Laxatosque salus rediviva subintrat in artus.

^a Id est, antris.

^b Aldfridus, infra.

^c Pro incola in terris.

^d Iteris positum pro itineris, et quidem recte, in-

A CAPUT XXVII. *Oblatum in itinere juvenem moriturum oratione revocavit ad vitam.*

Nam commissa vigil dum lustrat ovilia pastor,
 Ecce^d iteris medio juvenis torpentia lecto
 Membra ferunt, ægre suspiria sæva trahentes,
 Utque juvet miserum rogitant. Qui protinus omnes
 Ejicit, et precibus languentes impiger artus
 Erigit et comitem sociis mirantibus addit.

CAPUT XXVIII. *Tempore mortalitatis morientem puerum matri sanum restituit.*

Tempore quo pestis vastabat dira Britannos,
 Dona sacer cælestia spargit ubique salutis.
 Ferre videt mœstum nati moritura parentem:
 Funera seminecis compassus et ipse dolenti
 Bæsia dat puero, matremque affatur amarani:
 Linque metum lacrymasque, puer sanabitur iste,
 Et tua tota domus mortis hac sorte carebit.
 Cujus dicta salus puerique domusque secuta est.

CAPUT XXIX. *Quod omnia gesta illius enumerari non possint.*

Dicere quid coner quæ nullo edicere versu
 Sufficiam? Quoties langnorum tabe peresos
 Invalidosque potens jam verbo erexerit artus,
 Quotque focos febris sacra represserit unda,
 Qualiter egestas fontano e gurgite lymphas
 Fecerit in lætum vini transire saporem!
 Spirituum quoties per devia fugerit horror,
 Cuthberti consueta minis se linquere fassus
 C Pectora, et ignivomas barathri sub cogier umbras,
 Absentisque etiam pœnis se plectier atris!
 Virtutesque sacri numero quid prendere certem
 Tanta prophetalis quem gratia fulsit honoris
 Jam puroque poli qui pervolat æthera visu?

CAPUT XXX. *Interitum Ecgridii et militis ipsius, quem prædixerat futurum, in spiritu videt absentem.*

Pictorum interea premeret dum regna duello
 Ecgridus, atroces misero jam sine furores
 Cedere mente vigil satis prospexit; et ora
 Perfusus lacrymis, suspiria fundere crebra
 Ingeminat, nunc arva tremens nunc æthera cornens.
 Forsan, ait, noster confecto miles agone
 Sortitur Domino decretum iudice finem.
 D Planius hunc rogitant eventum dicere pugnae,
 Agnita qui dubia sic celat voce pericla.

Cernite, filii, novus ut stupor aera turbat,
 Nam Domini secreta latent arcana, nec ullis
 Sufficit Altithroni vestigia prendere Regis.
 Non multi fluxere dies, cum dira nefandam
 Fama necem caneret plebis procerisque, sub illa
 Confectam mœrens qua vatis dixerat hora,
 Absentem cernens quam creverat ante futuram,
 Rectoris cum virgo rogans perquireret ævum.

quit Nonius Marcellus (*De mutata declinatione*).
 Quippe cum veteres promiscue usurparent *iter* et
itiner, ex notatis supra: ab *iter* formabant *iteris*, ab
itiner *itineris*.

CAPUT XXXI. *Quomodo vir Dei Hereberhtus anachoretæ ubi: um illius prædixerit, comitatumque illius a Domino precibus obtinuerit.*

Tunc venit Hereberhtus, erat qui nexos amore
Præcipuo vati, illiusque per avia celsa
Edoctus monitis vitam secretus agebat;
Sed cupiens solitis sacri firmarier ^a orais.
Qui dum sidereis verbi devota vicissim
Corda rigant dapibus, Cuthbertus talia jungit:

Nunc decet hunc epulis et linguæ ducere festis,
Frater amate, diem, semper quia pectore nexos
Nos Genitor rerum facie conjunxit, et ante
Visere nos tribuit lethi quam jure, resolvi.
Idcircoque poli callis nunc ore petendus.
Toto nunc animo pulsanda est janua vitæ,
Dum licet æthereis succendere mutua flammis
Pectora. Nam properans lethi me tempus adurget.

Ille ubi percepit venerandi dicta prophetæ,
Corruit, obsecrat, mœret, lacrymatur, et inquit:
Me, rogo, ne linquas, charique memento sodalis,
Aurea ne rutili penetres cum limina regni,
Carnis ego tenear solus sub carcere clausus:
Dignius alta poli famulo comitatus adibus
Regna libens; ideo supplex deponere Tonantem,
Ut parili terribis premimur qui mortis in umbra.
Æternæ pariter lucis migremus ad oras.
Incubuit precibus vatis, sociumque gementem
Exorat siccare genas, deponere fletus,
Se precis auditu, Domino miserante, potitum
Quid mœret? unius ambo sub lance diei
Decedunt mundo, Dominique feruntur ad aulam.
Longo sed torrens Hereberhtus membra camino,
Ignea decoctum tandem super æthera flatum
Emisit, credo flammis ut mundior illis
Æquaret socium, juncto qui sidera passu
Scandentes, juncta mercede frontantur in ævum.

CAPUT XXXII. *Animam cujusdam qui de arbore cadendo mortuus est, ad cœlum ferri conspexit.*

Sederat ad mensas, epulis sed pastus Olympi,
Vatis ab humanis subito secernitur escis,
Concutit ossa pavor, tremefactaque dextera cultrum
Linqvit, et attonito vibratur corde timore.
Ælleda perquirat quæ forte assederat illi,
Forte recens veniat tanti quo causa tremoris.
Venerat angelicus, respondit, ab æthere cœtus,
Deque tuis secum prælecto milite castris
Aurea dulcisonis remeabat ad astra triumphis.
Inquirat nomen. Cras mystica, dixit, ad altar
Obtulero cum sacra mihi, nomenque modusque
Quo petit astra, tuis pandetur in ordine dictis.
Quo misso festina suos cursore per omnes
Jam tandem mane ediscit, vaticque sacrandis
Intento votis precibusque, renarrat ad aras,
Frondeferi quemdam nemoris dum scanderet alta,
Cæderet ut pecori arboreo de pabula cono,
Deciduum membris animam posuisse solutis,
Illoque humanis ablatum in tempore rebus,
Quo sacer ætherias raptum cernebat ad auras.

• Id est dictis.

CAPUT XXXIII. *Post duos annos episcopatus vitam repetit solitariam.*

Ecclesiam gemino qui postquam sedulus annis
Pontificis de jure regit, verbique fluentis
Vivida prata rigat, tanti venerandus honoris
Linqvere perstat onus, eremique reclus arena
Malebat Satanæ tetricis pulsarier armis,
Quam imperii vacuos vulgi captare favores.
Desidiam generat quia laus blandita clientum,
Perpetuis ac lucta beat perfecta coronis,
Maxime præ sagio admonitus cum spiritu orsis
Mortis adesse sibi gauderet tempus, et almam
Secretus cuperet mentem renovare, priusquam
Fluctivagis sæcli curis defessus obiret.

B CAPUT XXXIV. *Languens in ipsa insula corpus suum poni præcepit, simul et de gloria posthuma commemorans illius.*

Quem dilecta sacris mox reddidit insula muris,
Tangitur ingenti sensim pia membra dolore:
Inque dies instans cum incresceret ossibus ardor,
Dulcibus egreditur castris, sociamque catervam,
Quæ fessio gaudebat ovans servire parenti,
Blandiloquis studuit creber firmare suadelis:

Discite, filii, fragilis retinacula sæcli
Rumpere, et æternas animo jam condere gazas.
In dubio pendet contemptus honorque caducus
Stamine, quo discunt meritis pia pectora justis
Handquaquam volucris sub tempore quærere laudem,
Quo nemo latebras clausi vel noscere cordis

C Prævalet, inventis vel digna rependere gestis;
Puro sed visu portam speculantia regni
Quod dabit ætheriæ dignis Rex inclytus aulæ,
Condere oliviferis malunt sua lumina vasis.
En me sidereas animo spirasse supino
Jam stupeistis opes, sed pectoris abdita soli
Claustra patent Domino, carnis quæ pondere rupto
Incipient certis jam credo patescere signis.
Sed, precor, insistens pulsat quia limina lethum,
Hos ut in his tumulo mandetis mœnibus artus:
Spero licet flabris gelidivæ absumar in uadis,
Obvius in puncto Christo veniente resurgam.

CAPUT XXXV. *Graviora se dicit in extremis superasse certamina.*

Talia dum senior socias iteraret in auras,
D Præcipit ad tempus ^b remeant. Qui cærule puppi
Exsuperant, fratrumque trahentes agmina secum.
Quinque dies postquam clausi ferventibus undis
Tardarant, tandem redeunt, ac supplice flotu
Impetrant chari secum genitoris ut artus
Condere jam liceat. Vatis quibus hæc superaddit:
Qui cupit allithronum victor conscendere regnum
Turpiter infecto devitet cedere bello,
Et magis extremi nevi superatus agonis.
Jam prope perceptis fraudetur ab hoste coronis;
Qui longo nitens vacuare labore fideles,
Ultima jam majore quatit sub tempora pulsu.
Denique me crebris primævo a flore nefandus

^b Al., redeant.

Insidiis agitabat, et hæc modo quinque dierum
 Pugna dolos superat transacti temporis omnes.
 Sed facile infandi, Christo duce, tela repressi,
 Cum nec parva cibi potasve alimenta darentur,
 Tabenti licet ista loco nec membra moverem.
 Vos quoque celsa, precor, servetis jura perennes,
 Cœlestis Patrum vobis quæ regula cavit,
 Ipse vel exiguis fueram quæ promere dictis,
 Dum sata quæ proceres summi seruere rigarem.
 Quamlibet et rapidis assurgat turbo procellis,
 Omnia ferre fide, regni vi quæritur aula.
 Fundatique petra gravibus ne cedite nimbis :
 Torrentum furias, Aquilones temnite sævos,
 Ultima jamque Patris maneat sententia cordi.
 Expedi istius patriæ vos linquere fines,
 Limite quam trepidos mentem deflectere ab illo,
 Quem sacra divinis depinxit littera chartis.
 Nec quia multorum cineres locus iste sepuldet,
 Aurea flagranti peterent qui sidera cursu,
 Vos favor aut vacuæ tentet vaga gloria laudis.
 Illi nam meritis gaudent super astra coronis.
 Haud aliter nostris stadio nos currere plantis
 Convenit, et propriis bravium comprehendere palmis.
 Nec loca propter homo merito venerabilis exstat,
 Sed locus ob homines exstat venerabilis almus.
 Meque meæ rogito nunc indite mœnibus urbis,
 Instat enim tempus carnis quod debita solvam,
 CAPUT XXXVI. *Quomodo ministrum suum a profu-
 sio ventris sanaverit.*

Talibus attoniti lacrymant rogitantque gementes,
 Saucia secretis condant ne membra latebris :
 Sed lethi et vitæ confinia summa tenentem
 Fraternal coram relevet solamine flammam.
 Vel sacra suscipiat saltem sub tecta ministrum,
 Qui obsequio fragiles procuret sedulus artus.

Illis motus vertit dum lumina blanda per omnes,
 Aspiciens fratrem longa cui clade gravato
 Tubida marcebant exhausto viscere membra :
 Illic, si vultis, ait, subeat mea tecta, mihi que
 Labe sub hac fesso solamina præstet amoris.
 Qui vatem comitatus adit mox limina sacra
 Occurrens, inopina salus complectitur ægrum,
 Depulso languore sinus, dignumque salutis
 Cedere non ausos penetrare sub edita morbos.
 Nec mora sospes abit qui intraverat æger, et illic
 Presbyterum immittit digne Cuthbertus, ut illo
 Sidera teste petat, quo vitam teste regebat.

CAPUT XXXVII. *Percepto viatico, inter verba
 orationis spiritum reddidit.*

Jamque soporata torpebant omnia nocte,
 Excubiis vigiles premeret dum Farne tenebras,
 Quaque preces resonant modulis, fremit insula psal-
 [mis ;
 Vatis et ipse suæ prægustans gaudia palmæ,
 Æthereis expandit ovans sub laudibus umbras.
 Ast ubi flammicomos ardescens lucifer ortus
 Attulit, ecce sacer residens antistes ad altar
 Pocula degustat vitæ, Christique supinum

^a Supple *fuit*.

A Sanguine munit iter, vultusque ad sidera et almas
 Sustollit gaudens palmas, animamque supernis
 Laudibus intentam lætantibus indidit astris.

CAPUT XXXVIII. *Quomodo juxta prophetiam psalmi
 quem eo moriente cantaverunt, Lindisfarnenses sini
 impugnati, sed Domino juvante protecti.*

Presbyter egrediens vatis pia funera mœstis
 Depromit sociis, tum forte canentibus hymnum
 Hunc querula sub laude : Deus nos alma repellens
 Destruis iratus, salvasque misertus ab hoste,
 Arva moves, turbasque potens, et territa sanas
 Propinasque tuis prætristia musta ; sed hostis
 Te duce bella ruunt, tu noxia comprimis arma,
 Libera ut electi potiantur luce per ævum.
 Indice tum flamma Lindisfarnensibus illam

B Qua vigil e speculis pernox servaverat horam,
 Ætherias pandunt vatem penetrasse sub auras.
 A Qui jam nocturnæ tum forte sub ordine laudis
 Ipsi etiam mirum ejusdem modulamine psalmi
 Verbera mœstia sequi Domini pia dona canebant.
 Nec suspecta diu tardant præsentia, nam mox
 Vatis honorifico mandantur ut alma sepulcro
 Altaris dextro sub condita marmore membra ;
 Insistens Aquilo, niveis confusus in armis,
 Hinc atque hinc adeo Lindisfarnæa perosis
 Tecta quatit flabris, ut nobilis illa parentum
 Progenies fesso titubaret stamine rerum.
 Cedere jamque loco quam extrema subire pericli
 Eligeret ; nec jam longum manet ira, sed almam
 Eadberchtus renovat sedato turbine pacem,
 C Dispersosque sacrum revocat sub ovile bidentes :
 Præscius et lyrico resonabat ut ordine psalmus,
 Pontificale decus plebisque instaurat honorem.

CAPUT XXXIX. *Quomodo corpus ipsius post undecim
 sit annos sine corruptione repertum.*

Conspicuique sacer solio Patris inditus hæres,
 Undecimi postquam cursum transcenderat anni,
 Complacuit cineres tumuli de sede beati
 Elatos coram gremio levis iaderet arte.
 Sed canit ut psalmus, quia mors pretiosa piorum
 Ante Deum, ^b retinet calicem qui haurire salutis
 Contrepidant celsi tutati nomine Regis.
 Rursus et ut summo resonat lyra mystica cantu
 Nec sanctum dabis, Alte, tum corrupta videre
 D Aurea lucifluæ pandis cui culmina vitæ,
 Humanis divina nitent miracula membris
 Et Domini celso fulget quæ jure potestas
 Participi fidis donatur munere servis.
 Intemerata sacro promuntur membra sepulcro,
 Nescia quam noxæ tam diræ immunia labis.
 Nec durum ac rigidum sæva seu morte gravatum,
 Sed veluti placidum capiunt dum pectora somnum,
 Flexile jam tota corpus compage videtur.
 Nec minor eximie renitebat gratia vestis
 Incorrupta solo sancti quæ texerat artus.
 Hanc findi placuit medium pia membra receptant.
 Servatur medium signi memorabilis index.

Al., *retinent*.

CAPUT XL. *Quomodo corpus Eadberti episcopi in tumultu viri Dei ponentes, sarcophagum illius desuper posuerunt.*

Eadberhtus postquam rerum miracula dignis
Laudibus extulerat, versu memorabar ut olim
Illius egregios referens antistitis actus,
Febribus excoquitur, placidumque ad sidera statum
Emittens, patriam conscendit corpore sedem.
Desuper at celsæ splendor componitur arcæ
Immortale decus, cohibens quæ martyris almi
Præfulget mirum cœlestibus inclyta signis.
Morborum fugiunt labes, furor impius atri
Dæmonis; assistit vivensque solebat ut ante
Signorum monstrare jubar, modo sic quoque passim
Spargitur et functos virtus miranda per artus.

CAPUT XLI. *Puer dæmoniacus humo cui lavacrum corporis ejus infusum erat in aqua missa sanatur.*

Vir quidam nati misere quem cæca furore
Dæmonis ira terens sævas effundere voces
Compulit, et proprios consumere morsibus artus,
Membra per almorum rogitans sacra busta ferebat,
Pendere nec petitam sancti voluere salutem,
Cuthberto potior virtus ut celsa micaret.
Tum pueri quidam fletus vagitumque perhorrens
Ad Patris auxilium fidus concurrat amati,
Noverat alma sacri functos quæ laverat artus
Patroni quondam, terris ubi reddita lympha est.
Inde rapit grandem modico de a rure salutem,
Immiscet latici, dictis sacraverat almis:
Dat potum puero, stridor mox cedit amarus,
Nec mora plena salus redit. Ipse superna verenter
Munera collaudat, lætoque per omnia passu
Cuthberti cunctis donum venerabilis pandit.

CAPUT XLII. *Ægrotus ad tumulum ejus orando sanatur.*

Alter morbigeni consumptus ab igne camini
Vix famulis manibus sanctam deducitur alti
Martyris ad tumbam, genu ponens obsecrat illis
Eripiat vinculis tanti vox alma patroni.
Surgit et, ætherii firmatus munere doni,
Libera sospitibus ponit vestigia plantis,
Perque dies priscae recipit jam dona salutis.

CAPUT XLIII. *Oculos quidam languentes oratio illius tactus sanavit.*

Tegmina quin etiam consortia corporis almi
Munere participi medica virtute redundant.
Lumina nam cuidam dolor et caligo pererrans
Dum premeret, sancti accipiens oraria vatis
His orbes tangit geminos, reducemque saluti
Mox aperit callem venerandæ gratia vestis.

CAPUT XLIV. *Paralyticus calceamentis ejus sanatur.*

Ast alius resoluta gravi cui pondere membra
Officii jacuere suis deserta, cuique
Irrita longævos auxit medicina dolores,
Calceamenta sacras tandem quæ Martyris almi
Vestierant plantas plantis circumdedit ægris.
Mox primas suavis tenebras mitescere somnus.

* Id est, terra.

A Servus enim celsæ induerat sacra dona medelæ;
Fecit, et interno firmatis robore nervis
Palpitat alterno læta inter somnia gressu,
Æquore deserti ludunt cœn littore pisces.
Evigilans baculo redivivos erigit artus,
Ac matutinas stando persolvere laudes
Incipit, et prisco solidatus membra vigore
Divinam collaudat opem, justasque Tonanti
Offert sidereo sanus pro munere grates.

CAPUT XLV. *Quod tegmine parietis ejus infirmi curenentur.*

Nec sanctum ætherio vacuatur munere tectum,
Quo sacer astra petens corpus exsangue reliquit.
Nunc quoque sed solitam partitur ubique medelam,
Altaque mirentur proles Davidica templi.
B Tecta sui, gemmis quoniam stellantibus æthram
Equiparent, fulvisque micent redimita figuris.
Plus sed ego vatis humili sub domate mirer
Pelliculam, sanctus fragilem qua texerat angulum,
Ne pluvia aut Boreæ penetrabile frigus adurens
Inrueret passim, precibusque ardentia castis
Corda fatigaret; nec me sententia fallit.
Namque opus hoc Salomon fulvo quod fecerat auro,
Chaldea petrarum obtexit, heu! flamma ruinis.
At sacra Cuthberti appendit quæ dextera vela,
Munera Felgeldi patulum divisa per orbem
Latus ingeniti fundunt medicamina doni;
Clarescitque chalybs libyco pretiosior auro,
Pellis et Eois præcellit fulgida gemmis.
C Tertius hic proceris servat nunc castra, beatum
Alta secuturus hæres ad regna Parentem.

CAPUT XLVI. *Quantum OEdelwoldus successor viri Dei virtutes suas celare studuerit.*

Hos nam inter medius sociis non segnior almis,
OEdilwalde, sacras rexisti providus arces
Quem raro proprias aiunt voluisse coiquam
Pandere virtutes, torvique cruenta chelydri
Tela quibus victor confregerit obvius armis.
Unde manet longum memorabilis illa beatis
Incaute prolapsa semel sententia labris.
Forte sacer fidam monitis cœlestibus aurem
Dum rigat, accipit has socio de pectore voces:
Quæ, rogo, causa tuo toties quod ab ore fluentem
Perrumpant varientque silentia crebra loquelam,
D Et mediis statuat metas oblivio dictis?

Cui responsa pius paucis ita reddidit heros:
Hoc te, dulcis amor, fixo memorique perennem
Corde tenere decet, studeat nisi quisque bidentum
Funditus alloquiis avertere sedulus aures,
Non queat atherias inter dare verba catervas,
Pandere nec lætis cœli contentibus aures.

Dixerat, et trepido percussus corda timore,
Singultu afficitur, fervens ac pectora pugnis
Casta ferit, tandemque gemens erumpit in istam
Persusus lacrymis post mœsta silentia vocem:
Obsecro te supplex summi per sceptrâ Tonantis
Hæc cunctis ut dicta tegas, moribunda quousque

Membra solo reddam, gradiarque in calle parentum. A
Sic sua summa sacer conclavibus abdere quamvis
Mallet, ab ætherio panduntur munera teste.

At pia Cuthbertus memorans sæpe acta priorum,
Ætheria sub laude sui quoque Christus agonis
Ut fuerit socius, fuerat subnectere paucis.
Sicque duos vario jam munere spiritus idem
Lustravit per dona viros, atque ætheris alti
Tramite diviso regnum provexit ad unum.

CAPUT XLVII. *Qualiter anachoreta Felgeldus ibidem
sit a vultu tumore mundatus.*

Ergo age, Felgeldus largitor muneris almi
Prima salutiferi ipse capit documenta vigoris.
Cui pridem facies informi tacta tumore,
Squalens, at rigido dum solus in abditur antro,
Latior ingenito surgit de fomite flamma,
Atque genas maculis livor respexit adurens.
Qui nova pro veteri dum culmina pangeret æde,
Illud ovans fesso direptum a pariete velum
Partiri docuit fidæ spes certa salutis.
Primaque dum lymphis corrigia tinguitur almis,
Pervia cornigero pateat quo semita ferro,
Exsiliens lasciva sacro de gurgite gutta
Lumina respersit sancti, vultumque rubentem.

^a *Labes*

Alle citus dextra lymphas abstergere curans
Miratur pestem stupefactus abisse, foresque
Pandere jam reduci sana sub fronte medelæ.
Et ne forte putet mendum me dicere quisquam,
Teste Deo dicam, quia presbyter ista fidelis
Pandeat vatis fidam cui fatus in aurem.
En, inquit, nosti faciem quia presserit olim
Labis ^a acerba meam, sed jam modo gratia Christi
Cuthberti meritis placavit tristia flagra.
Mitte manum, et tangens me dicere vera probato.
Clausus namque oculi non quibat acumine cerni,
Fecerat et priscam morbo fugiente salutem.
Adfore temporibus persensit ab æthere sanctus.

Oratio Bedæ beati presbyteri.

B Hæc tibi, cunctorum largitor Christe bonorum,
Dona tui obtulimus summo de munere doni,
Magnaque pro modicis libantes gaudia dictis
Sanctorum attigimus certamina celsa tuorum :
Sperantes illis exoratoribus, ut tu,
Sidereo dignos qui justus in axe coronas,
Indignis mitis laxes vel debita nobis.
Ultima sufficiunt illius in ædibus aulæ
Præmia, qua cunctos tua visio, Christe, beabit,
Vita manens castis lumenque salusque per ævum.

PASSIO SANCTI JUSTINI MARTYRIS.

Quando Christus, Deus noster, natus est ex Vir- C
[gine,
Edictum imperiale per mundum insonuit,
Quatenus totius orbis fieret descriptio :
Nimirum quia in carne tunc ille apparuit,
Qui in cælo universos electos ascriberet,
Quos sacræ commendavisset fidei professio.
Quam qui digne observarint, cum bonis operibus,
Quæ sunt velut quidam census domino amabiles,
Civitatis describuntur celestis municipes.
Quos census uterque sexus, omnis ætas exhibet,
Ut testatur plurimorum martyrum exercitus :
Non solum constans ex viris, verum et ex feminis ;
Nec ævo tantum mature subibant martyrium,
Sed et multos propter Christum et fidem catholicam,
Legimus fuisse passos in ætate tenera :
Ex quibus sanctus Justinus, novennis puerulus,
Qualiter per passionem migravit ad Dominum,
Sequens textus demonstrabit scire cupientibus.
Dum crudelis Diocletianus Romani imperii ^a
Simul cum Maximiano, teneret monarchiam,
Talis est in Christianos nota persecutio,
Ut darentur ad pœnarum universa genera,
Ubiunque comprehendi aliquem contingeret,
Quem hujus professionis obligaret titulus.
Et ne quisquam potuisset contutari latebris,
Ubique componebantur hoc modo insidiæ,
Quæ euntes compulissent in jus idolatriæ,
Non illis evendi quidquam aut vendendi copiam.

^a Duo pedes in hoc versu abundant.

Nec ipsam haurire aquam dabatur licentia,
Antequam thurificarent detestandis idolis.
Ea tempestate fuit quidam præfectus in Gallia ^b,
Perfidus, ferox, inimicus, Christi nomen odiens,
Et in Christianos furens, Riciovarus nomine ;
Quem cum supra nominati principes dirigerent,
Ut sanctos persequeretur positos in Gallia,
Cupidus cædis sanctorum protinus efficitur.
Et ingressus civitatem, Basilicam nomine,
Qua suos cursus in Rhenum infert Ara fluvius,
Multos ibi Christianos dimergi præceperat.
Sic per loca universa edictum dat impium,
Ut nullus Christianorum sineret vivere,
Quibus vitam statuebat per tormenta adimi.
Erat ea tempestate in Auisiodoro
D Quidam vir bonus et justus, Matthæus vocabulo,
Illicque Justinianus et Justinus filii.
Sed Justinianus ortu carnali præcesserat :
Justinus vero ætate morum anteerat,
Per vitam immaculatam senectutem induens.
Qui in brevi consummatus, longa explet tempora
Meritorum ejus laude manente in sæcula :
Quia placuisse Deo ejus constat animam.
Illic antequam nasceretur, frater ejus senior,
Jam dictus Justinianus, capitur ab hostibus,
Atque a domo paterna longius abducitur.
Beatus vero Justinus mox a pueritia
Rebus animum divinis incessanter dederat,
Profectum quotidianum daute Dei gratia.

^b Duo pedes in hoc versu abundant.